

vijf plaatsen

vijf plaatsen

Mehrnaz Salehi

Aan de vreemdelingen van alle plaatsen.

Vijf Plaatsen is de reis van mijn land naar nergens.

Schrijver: Mehrnaz Salehi

Schilderij op omslag: Mehrnaz Salehi

Oorspronkelijke titel: Panj Ganeh

Vertaling: Mehrnaz Salehi en Nico Arkesteijn

ISBN: 9789402149555

© Mehrnaz Salehi

Inhoud

plaats één	7
plaats twee	26
plaats drie	40
plaats vier	114
plaats vijf	154

plaats één

Ik zag hem voor het eerst in de stadsschouwburg waar ik met een stel vriendinnen was voor de voorstelling 'De man die dood was en het niet wist'. Het was pauze en we besloten iets te gaan drinken. Met zijn vieren namen we plaats aan een tafeltje en bestelden koffie en thee. Toen hoorden we een harde stem. Hij kwam van de tafel naast ons en we moesten er wel naar luisteren, of we wilden of niet.

-‘Wij zijn echte boezemvrienden, ik weet niet hoe ik het anders moet uitleggen, het is een soort relatie ...’

Daarna lachte de stem luid. Ik zag een knappe man van een jaar of veertig, met een volle bos zwart haar en stralende ogen met lange wimpers. Heel even stond mijn hart stil. De man intrigeerde mij onmiddellijk. Hij had het over iemand waarmee hij zeer intiem was geworden. Zijn vrienden hoorden hem glimlachend aan, maar ik meende vreemd genoeg ook verdriet in hun glimlach te zien.

Breeduit lachend keek hij om zich heen en zag dat ik naar hem zat te kijken, iets té geïnteresseerd misschien. Hij gaf me een knipoog en kwam naar ons tafeltje.

-‘Zo, dames, hoe gaat het ermee? Hebben jullie het naar je zin? Hoe vinden jullie het stuk tot nu toe?’

Mijn vriendinnen voelden zich direct ongemakkelijk maar ik zei:

-‘Prachtig. En wat vindt u ervan? Is het wat u verwachtte?’

Hij keek me aan. Zo'n blik had ik nog nooit gezien – ik zag een mengeling van vrolijkheid, onschuld en vrijmoedigheid in zijn ogen.

-‘Ja, zeker. Maar nu moet ik de rest gaan zien. Waar zitten jullie ergens?’

Hij keek op onze kaartjes en zei:

-‘Na afloop niet weggaan hoor, we gaan samen iets drinken, OK?’

Mijn vriendinnen keken me geschrokken aan en hun ogen smeekten me om nee te zeggen. Maar ik zei:

-'Natuurlijk, zeker. We wachten bij de uitgang op u.'

Het tweede deel van het toneelstuk was voorbij en de acteurs kwamen nog een keer het toneel op om het applaus in ontvangst te nemen. Iemand in het publiek schreeuwde zo hard bravo en juichte zo overdreven dat iedereen naar hem keek. Het was de man met wie we net kennism gemaakt hadden. Hij klapte zijn handen stuk, boven zijn hoofd, en riep onophoudelijk 'bravo' en 'bis'. De acteurs zagen het ook en maakten een extra buiging speciaal voor hem.

Bij de uitgang lieten mijn vriendinnen merken dat ze niet erg blij waren met de afspraak die ik net gemaakt had:

-'Waarom zei je dat we met hem meegaan? Die kerel is gek. Zag je niet hoe hij daarnet als een idioot bezig was?'

-'Kom op zeg, wat een onzin. Het is gewoon een leuke, sociale man. Ik ben benieuwd hoe hij verder is.'

Twee van mijn vriendinnen waren niet te overtuigen en vertrokken, de derde bleef. Zelf vond ik de man ook wel iets vreemds hebben maar hij intrigeerde mij nou eenmaal. Misschien had ik iets aan hem als onderwerp voor het korte verhaal dat ik de volgende maand voor mijn studie moest inleveren.

We hoorden hem al van verre aankomen. Hij liep druk te praten en te gebaren tegen een vriend, een van de velen die we in de pauze gezien hadden. De vriend was zo ongeveer zijn tegenbeeld, hij was dik en kaal.

Zodra hij ons zag, riep hij:

-'Ah, ladies! Wat goed! Leuk! Maar waar zijn die andere twee? Ach, wat jammer! Kom, laten we gaan, ik ken ergens een goeie ... kom ... en we kunnen ... we gaan met de auto.'

Hij praatte achter elkaar door zonder zijn zinnen af te maken en zonder naar ons te kijken of onze antwoorden af te wachten. Met

grote stappen ging hij op weg en wij volgden hem maar, alsof hij een enorme magneet was die ons meetrok.

De kale man liep een paar passen achter hem en probeerde bij ons aan te sluiten. Ik begon me bijna af te vragen of we er wel goed aan deden om mee te gaan, maar toen ik zag dat de luidruchtige man bij iedere stap achterom keek om te zien of we wel volgden, voelde ik me rustig worden. Hij was zo'n iemand die je vertrouwde.

De auto was klein maar aangenaam. We zaten amper of hij begon weer te praten.

'Weten jullie, ik vond het prachtig. Die jongens hebben echt hun best gedaan. Ze deden het goed en het was mooi om te zien. Ja toch?'

Hij zocht me in de binnenspiegel maar ik zat te ver opzij.

Ik zei:

- 'Ja hoor, ik ben het helemaal met u eens.'

De kale man draaide zich om en zei met een hoge stem die helemaal niet bij zijn postuur paste:

- 'Ik vond het ook heel mooi. Het was top!'

Hij lachte erbij.

Mijn vriendin leunde met haar hoofd tegen het raam en keek naar alles wat wij passeerden. Ze lette niet op ons gesprek.

- 'Hé, weet je wat? Zullen we naar de Chattanooga gaan? Die is nog open.'

- 'Ja, goed idee. Maar we kunnen het niet te laat maken. We nemen wel een taxi als we teruggaan ...'

- 'Nee, dat is niet nodig, ik breng jullie wel naar huis. Waar wonen jullie?'

- 'Ver weg, in Shahrara. Maar we nemen wel een taxi, geen probleem.'

- 'Geen sprake van! Ik verbied het. We gaan eerst even gezellig praten en iets eten. Mens, ik sterf van de honger.'

Het was niet erg druk in de Chattanooga. We kozen een tafeltje uit. Zonder ook maar iets aan ons te vragen, begon hij diverse soorten gebakjes en chocola en drankjes te bestellen.

-‘Kijk,’ zei hij, ‘er komt een moment dat je inziet dat je van het leven moet genieten, van elke dag iets bijzonders moet maken. Vanmiddag bijvoorbeeld, voordat ik naar de schouwburg ging, ben ik eerst naar de bioscoop geweest. En daarvóór heb ik met mijn moeder en een stel anderen in een restaurant gegeten. Het eten was fantastisch daar ...’

Hij keek ons aan en zei:

-‘Misschien kunnen we daar een keertje samen naartoe gaan, ja?’

Mijn vriendin was niet erg op haar gemak, dat kon ik zien. Misschien had ze spijt. Ze zag aan mijn blik dat ik me zorgen over haar maakte maar stelde me gerust met een knikje van haar hoofd.

-‘Maar je kunt toch niet alles doen wat je wilt, er zijn dingen die je ...,’ antwoordde ik.

-‘Ja, dat weet ik ... vertel mij wat. Maar zolang het mogelijk is, doe ik wat ik wil. Ik heb hier altijd strijd over met mijn moeder. Ze zegt steeds dat ik rustig aan moet doen, maar ja, rustig staat niet in mijn woordenboek ... pluk de dag, daar gaat het toch om?’

De ober zette allemaal lekkere dingen op tafel. Ik keek enigszins bezorgd naar mijn nieuwe vriend. Waarom zou hij rustig aan moeten doen? En waarom deed hij juist steeds zo druk?

-‘En? Wat doen jullie voor de kost? Laat me raden: studeren en colleges volgen.’

Hij keek van mij naar mijn vriendin en weer terug naar mij.

-‘Klopt, studeren en nog eens studeren. Dat toneelstuk van vanavond was een idee van een van mijn docenten, of beter: een opdracht.’

-‘O, echt? Wat goed van hem. Zitten jullie op de kunstacademie?’

Je kon aan zijn blik zien dat hij heel benieuwd was naar het antwoord.

-‘Nee, ik zit op letterkunde,’ antwoordde ik, helemaal in zijn stijl.
We moesten er allebei om lachen.

-‘En je vriendin?’

-‘Ik heb niets met kunst te maken. Ik zit op natuurkunde.’

Nu moesten we allemaal lachen.

Zijn vriend vond het tijd om zich in het gesprek te mengen.

-‘Men kan van kunst houden zonder zelf kunstenaar te zijn. Ja, echt. Neem mij: onze lieve heer heeft mij geen enkel talent toebedeeld.’

Hij lachte er een beetje verlegen bij.

-‘Ik moet eraan toevoegen: als iedereen kunstenaar was, dan viel er geen droog brood meer met kunst te verdienen.’

We gaven hem gelijk.

Mijn nieuwe vriend had een enorme honger, bijna al het lekkers dat op tafel had gestaan, was door hem opgegeten. Ik was verbaasd dat hij niet iets alcoholisch had besteld maar aan de andere kant vond ik dat wel prettig. Het liefst had ik gezien dat hij verder ging over zijn manier van leven, maar ons gesprek ging nu ineens over studierichtingen en uit beleefdheid durfde ik niet de vragen te stellen die mijn nieuwsgierigheid mij ingaf.

We zaten er al een uur en het begon laat te worden. Ik keek op mijn horloge en meteen riep hij de ober en betaalde de rekening.
We mochten niet meebetalen.

-‘Jongens, ik breng jullie naar huis, Shahrara was het toch?’

-‘Nou, graag. En alvast heel erg bedankt.’

-‘Geen dank. We zijn nu toch vrienden, of niet soms?’

Zijn vriend lachte en zei:

-‘Ach, arme, eenzame ziel, je kunt wel wat vrienden gebruiken.’

Onderweg vertelden we hem dat we met zijn vieren een flat deelden.

-‘We komen alle vier uit andere steden en we volgen alle vier een andere studierichting. Aan de Universiteit van Teheran.’

-‘Wat een geluksvogels zijn jullie! Jullie boffen ontzettend. Ik wou dat ik zoiets kon, studeren ...’

Toen we onze telefoonnummers uitwisselden, dacht ik niet dat ik hem nog een keer zou zien.

Het was op een vrijdagochtend. Zo'n vrijdag dat je nergens zin in hebt en het liefst alleen bent. Maar als je dan in je eentje thuis zit, krijg je spijt en wens je dat je met de anderen was meegegaan.

Je gaat in een hoekje verdrietig zitten wezen en dan ineens word je teruggeroepen naar de realiteit door de telefoon die gaat. 'Hallo'.

Die stem! Zijn stem! Meteen zit je middenin zijn drukke gedoe en gepraat.

-‘Hé, waar ben je, letterkundige, hallo zeg, denk je nog weleens aan mij?’

-‘Ja, hallo, ik ben hier, thuis, en ik denk heus weleens aan u maar ... eh ...’

-‘Ach, laat maar, je hoeft niet te gaan zitten nadenken over wat je moet zeggen. Heb je zin om ergens te gaan eten? Ga je mee? Met zijn hoevelen zijn jullie?’

-‘Ik ben alleen, mijn vriendinnen zijn de stad in.’

-‘OK, geeft niet. Maar ga je wel mee?’

Het was elf uur en een mooie tijd voor een uitgebreide lunch. Wat kan een mens zich nog meer wensen?

-‘Prima, over een half uurtje bel ik aan en dan spring je maar naar beneden.’

Een half uur later zat ik in zijn auto en luisterde naar zijn verhalen over wat hij de afgelopen twee weken had gedaan.

-‘Je weet niet hoe lekker het is om midden in de winter in zee te zwemmen.’

-‘Lekker? Ijskoud zul je bedoelen!’

-‘Nee, echt niet, je raakt heus niet bevroren, nou ja, eerst wel, maar na een paar slagen voel je je geweldig. Ik moest de anderen

dwingen om ook de zee in te gaan. We hebben ontzettend gelachen. Geloof je me wel? Een keer gaan we samen, beloof het ...'

- 'Ik ben erg kouwelijk, reken maar niet op me.'

- 'Dat zou jammer zijn, je moet het een keer proberen. En dan zul je vinden dat het echt heerlijk is.'

Ik was verbaasd dat hij me in zijn eentje was komen ophalen. Maar ik heb er niets over gezegd.

Dit restaurant kende ik niet. Het zag er nogal sjofel uit.

- 'Zie je hoe druk het hier is? Maar maak je geen zorgen, ik heb een tafel gereserveerd. Lekker eten heeft geen chique omgeving nodig. Kom, we gaan naar boven.'

Via een houten trap gingen we naar de tweede verdieping of beter: naar een verdieping die tussen de eerste en de tweede in lag. We stootten een paar keer ons hoofd tegen het verlaagde plafond. Het was er vrij donker hoewel er veel lampjes hingen. Ik zag een lange tafel waaraan zo'n twintig man zaten. Een van hen had een kaal hoofd dat glom in het zwakke licht. Het was de vriend uit het theater en wat ik al vermoedde, bleek waar te zijn.

- 'Hallo mensen, kijk eens wie ik meegenomen heb! Kijk maar uit dat jullie niet ook geletterd raken.'

Hij begon hard te lachen. Zijn vrienden kwamen in beweging, ze knikten me toe en zeiden me gedag. Wij schoven aan.

- 'Hebben jullie al besteld of nog niet?'

Hij keek mij aan en vroeg:

- 'Wat wil je eten?'

- 'Wat het lekkerst is.'

- 'Dat is nog eens een perfect antwoord! En wat gaan jullie bestellen?'

De ober stond eerbiedig te wachten met een karaf yoghurtdrink in zijn handen, klaar om alle bestellingen aan te horen en verbaasd van de een naar de ander kijkend.

- 'Stilte! Laat mij maar alles bestellen!'

Hij fluisterde de bestelling in het oor van de ober en riep daarna tegen iedereen:

-‘OK, gaan jullie maar verder met wat jullie aan het doen waren.’

Tegen mij zei hij dat ik moest genieten van het brood, de kaas en de groenten die op tafel stonden.

-‘Wil je dat ik een hapje voor je klaarmaak?’

-‘Ik geloof onmiddellijk dat het een heerlijk hapje wordt, dus graag.’

-‘Is het jullie wel opgevallen hoe geweldig deze geletterde dame met mij omgaat en op mij reageert?’

Hij bracht een hapje naar mijn mond. Blijkbaar kenden de anderen hem goed want niets van wat hij zei of deed vonden ze vreemd. Hij zat vlak naast me. Ik boog mijn hoofd nog wat meer naar hem toe en vroeg:

-‘Is het een bijzondere dag vandaag?’

Hij schoot in de lach en zei tegen mij en iedereen aan tafel dat elke dag een bijzondere dag is.

Daarna draaide hij zich naar mij toe en zei:

-‘Hé, letteroloog, dat heb ik je toch al eerder verteld?’

Ik herinnerde me de avond in de Chattanooga en schaamde me een beetje voor mijn vraag. Hij zag dat ik me geneerde en fluisterde:

-‘Geeft niks, geniet maar van het eten. Is het lekker? Had ik gelijk of niet? Proef deze rijst eens, proef van alles een beetje en je zult zien dat het allemaal bijzonder is. Nietwaar, jongens?’

De jongens hadden allemaal hun mond vol en knikten om aan te geven dat ze het met hem eens waren. Het eten was echt lekker. We aten zo veel als we konden en we vonden het jammer dat we verzadigd raakten. Ik had nog wel een tijdje door willen gaan. Dit was een totaal nieuwe ervaring voor mij.

-‘Ik zei het toch! En nu is het bewijs geleverd!’

Zo zaten we daar aan tafel met onze volle magen en we staarden naar onze thee en hoopten stiekem dat hij iets deed of zei waardoor we nog meer eten konden verstouwen.

Plotseling verbrak hij onze hypnose met een vraag:

- 'Wie gaat er mee naar de film?'

Iedereen keek elkaar aan. Ik vroeg of hij een bepaalde film op het oog had.

- 'Nee, gewoon, naar de bioscoop, maakt niet uit wat er draait.'

Iemand aan de andere kant van de tafel riep:

- 'Man, laat ons even bekomen van al het goede eten hier, straks ploffen we nog!'

- 'Goed, jullie hebben gelijk. Jullie krijgen een half uurtje om te beslissen.'

Lachend zei hij tegen mij dat hij wist dat ik in ieder geval mee zou gaan, of niet soms?

- 'Hoe weet je dat?'

- 'Omdat je jong bent en houdt van spannende dingen. Anders dan dat stelletje ouwe kerels hier.'

- 'Nou, dat is maar de vraag, de jongeren van nu zijn niet hetzelfde als die van vroeger.'

Dat was de hoge stem van onze kale theatervriend. Hij boog even voor me.

Ik zei:

- 'U hebt gelijk, zonder meer. Maar ik ben anders dan anderen en ik zal nooit een film overslaan. Vandaag is net als alle andere dagen heel speciaal.'

- 'Had ik niet gezegd dat ze geweldig is?'

Hij bracht zijn theekopje omhoog om te proosten.

Een paar mensen besloten om mee te gaan en we vertrokken naar de bioscoop.

Na afloop, toen hij me 's avonds naar huis bracht, zei hij:

- 'Heb ik je al eens verteld over mijn ... Ik weet het niet meer.'

- 'Waarover?'

- 'Over mijn enige, echte, bijzonder innige vriend? Mijn boezemvriend? Inniger kunnen je niet worden. Heb ik je al eens aan hem voorgesteld?'

- 'Nee. Je boezemvriend?'

- 'Ja, ik heb een boezemvriend. Het lijkt me het best als je volgende week met hem kennismaakt.'

- 'Volgende week?'

- 'Ja, dan vier ik mijn verjaardag. Kom je dan?'

- 'Op vrijdag, bedoel je?'

- 'Nee, het lijkt me beter om het op donderdag te vieren, dan kan iedereen de volgende dag uitslapen, snap je?'

- 'Ja, goed, ik kom donderdag naar je verjaardag en dan maak ik kennis met je bijzonder innige vriend.'

- 'Ha, fijn. Vond je het vandaag trouwens leuk?'

- 'Niets kan tippen aan vandaag, dank je wel.'

- 'Jij ook bedankt.'

We waren er bijna. Toen ik wilde uitstappen, zei hij:

- 'Als je wilt, kun je je vriendinnen meenemen. Ik vind het leuk om nieuwe vrienden te maken.'

- 'OK, ik zal het ze vragen. Mag ik je adres?'

- 'O jee, goed dat je het zegt.'

Hij noteerde zijn adres, heel snel alsof hij ineens enorme haast had, zei gedag en reed met hoge snelheid weg.

Wie is die vriend van hem? vroeg ik me af. Ik voelde zelfs wat jaloezie opkomen. Hij gaat met iedereen al zo intiem om, wat moet ik me dan voorstellen bij een 'speciale' vriend? Ik werd steeds nieuwsgieriger.

Mijn vriendinnen waren nog niet thuis. Ik vond het niet erg want ik moest nog wat dingen doen voor de volgende dag. Terwijl ik bezig was, moest ik steeds aan die boezemvriend denken. Het was laat in de avond en ik lag al in bed, toen mijn huisgenoten thuiskwamen. Ze praatten zachtjes met elkaar om mij niet wakker te maken.

- 'Ik ben nog wakker hoor, ik lig er net in. Waarom zijn jullie zo laat?'

De deur ging open op een kier en in de opening verschenen drie hoofden die beschenen werden door het licht van de hal.

-‘We zijn wezen stappen. Waarom ben jij nog wakker? Gaat het wel goed met je?’

Ik schoot in de lach.

-‘Met mij gaat het prima want ik ben ook wezen stappen.’

-‘Nou zeg,’ reageerden ze plagerig, ‘je gaat niet met ons mee en dan ga je alleen op stap. Nu moeten we je helaas straffen.’

Ze begonnen me met zijn drieën te kietelen en te knijpen.

-‘Nee, niet doen,’ riep ik, ‘ophouden of ik ...’

-‘Vertel dan maar waar je bent geweest, eerlijk vertellen.’

Ik vertelde uitvoerig wat ik gedaan had en waar ik geweest was en dat we uitgenodigd waren voor de volgende donderdag. Ze wilden niet mee en vonden dat ik ook niet moest gaan. Ze vonden het nog steeds een merkwaardige man, maar volgens mij waren ze zelf een beetje merkwaardig met hun wantrouwen.

De week ging voorbij en toen was het donderdag. Zijn adres was voor zover ik wist in een van de rijke wijken in het noorden van de stad. Ik besloot om er met een taxi heen te gaan. Jammer genoeg had ik vergeten om de tijd te vragen maar ik dacht: als ik het gevraagd had, had hij gezegd dat het niets uitmaakte, ‘kom maar wanneer je zin hebt.’

Ik had er geen idee van hoe oud hij was geworden en ik wist ook niet wat voor een cadeau bij zijn smaak zou passen. Wat koop je voor iemand die je niet kent? Ik vond het echt moeilijk. Even overwoog ik niet te gaan, maar toen zag ik zijn onschuldige gezicht voor me en speet het me dat ik zoiets onvriendelijks had gedacht.

Ik besloot bloemen te kopen. Dat is altijd goed. Met de taxi ging ik eerst langs de bloemenwinkel, een heel beroemde en heel dure, en zocht een boeket uit. Ik vond dat ik iets bijzonders voor hem moest meenemen, iets bijzonder moois.

Tegen zevenen stapte ik uit de taxi en stond ik voor een fraai, modern huis. Hij deed zelf open. Hij zag er goed uit en omhelsde me.

-‘Je bent gekomen! Wat goed. En waar zijn de anderen? Geeft niet, kom binnen, kom toch binnen.’

Ik voelde me wat verlegen met die bos bloemen in mijn handen en zei:

-‘Sorry, maar ik kon niets bedenken dat bij je past. Maar het zijn de mooiste ...’

-‘De mooiste,’ herhaalde hij en hij snoof de geur van de bloemen op, ‘dank je wel, het zijn inderdaad de mooiste en de lekkerste, je hebt een uitstekende keuze gemaakt, briljant ... zullen we naar het feest gaan? Het is al begonnen.’

Hij pakte me bij mijn arm en leidde me via een brede gang naar een grote zaal.

Ik stond perplex, dit had ik niet verwacht! Hoe hij wist hoe ik me voelde, weet ik niet, maar hij fluisterde in mijn oor:

-‘Staar je niet blind op de ruimte en de aankleding, uiterlijke zaken zijn volkomen onbelangrijk.’

We gingen naar binnen en net als de vorige keer in het restaurant, maakte hij toespelingen op mijn studie toen hij me voorstelde:

-‘Kijk eens wie er is! Mijn vriendin van de letteren die jullie met al haar kennis komt verpletteren.’

Er stonden en zaten wel veertig mensen. Ze lachten me toe en knikten me vriendelijk gedag. Ik herkende sommige mensen van het restaurant maar er waren ook mensen die ik nog niet eerder had gezien. Ik kon moeilijk iedereen de hand gaan schudden, dus volstond ik met een glimlach en een lichte buiging in hun richting.

Er stonden overal tafels met heerlijkheden en er klonk zachte achtergrondmuziek. De gastheer fladderde rond zijn gasten als een vlinder zo licht.

Zodra de kale man van het theater mij zag, liet hij zijn vrienden staan en kwam verheugd naar me toe. ‘Wat goed dat u gekomen bent. Ik ben blij dat u er ook bent. Als u het leuk vindt, stel ik u aan een paar mensen voor.’

Het leek me een goed idee en ik volgde hem naar de andere gasten. Zo maakte ik kennis met veel mensen, jonge, oude,